

Obsah

Úvod	2
1. Pojem globalizace.....	3
1.1 Globalizace jako předmět vědních disciplín	4
1.2 Globalizace, historický vývoj a současnost	5
1.3 Příčiny vzniku globalizace	12
1.4 Dílčí závěr	15
2. Společenské důsledky globalizace.....	16
2.1 Pozitivní a negativní stránky globalizace.....	18
2.1.1 Pozitivní stránky globalizace	18
2.1.2 Negativní stránky globalizace	20
2.1.2.1 Dopady hospodářské	20
2.1.2.2 Dopad mediálních technologií	21
2.1.2.3 Nadnárodní společnosti.....	22
2.1.2.4 Světová chudoba	23
2.1.2.5 Mizení kultur	24
2.1.2.6 Kulturní průmysl	26
2.2 Dílčí závěr	27
3. Globalizace v cestovním ruchu	28
3.1 Racionalizace v cestovním ruchu.....	29
3.2 Globalizace hotelových služeb.....	31
3.3 Globalizace ve stravování	32
3.4 Globalizace dopravních sítí.....	33
3.5 Dílčí závěr	33
Závěr	35
Resumé	37
Anotace.....	39
Literatura a prameny:	40

Úvod

Téma „**Globalizace mění náš život**“ jsem si vybrala z toho důvodu, že každý z nás je součástí společnosti, která se tak či onak podílí na globalizaci. Proto se tato problematika týká nás všech, tedy i mne. Ačkoliv si často tuto skutečnost neuvědomujeme, přesto nemůžeme pomíjet fakt, že proces globalizace má svou pozitivní i negativní stránku.

Cílem této práce je poukázat na vývoj globalizace v minulosti a současnosti a ukázat na některé směry vývoje globalizace, které zasahují nás všechny v jednotlivých částech světa. Součástí této práce je i snaha zaměřit se na klady i zápory globalizace, ať už se jedná o způsob trávení dovolené, masovou kulturu a její kvalitu, rozvoj technologií, úbytek vyčerpatelných zdrojů (např. ropy) a zvyšování její ceny na trhu, stejně tak i narůstání chudoby v některých částech světa, mizení kultur, šíření chorob. Dále bych se touto prací chtěla zaměřit na působení globalizace hotelových služeb, dopravních sítí a stravování, které úzce souvisí s cestovním ruchem i na cestovní ruch jako takový.

V neposlední řadě bych chtěla vyjádřit hlavní myšlenky Anthonyho Giddense ve vybraných dílech, kde se autor zaměřuje zejména na sociální kritiku globalizace. Antony Giddens, v dnešní době zřejmě nejznámější britský sociolog, napsal více než 30 knih, z nichž řada byla přeložena do mnoha jazyků. Věnoval se kritické analýze marxistické sociologické teorie, napsal několik prací, v nichž vyložil svou vlastní sociologickou teorii – tzv. teorii strukturace, poté se věnoval vztahu modernity a pozdní modernity, proměnám intimity v pozdně moderní době, fenoménu násilí v novodobých dějinách a reflexe tzv. posttradiční společnosti. V českém překladu vyšla v roce 1998 jako první kniha *Důsledky modernity*, poté vyšla učebnice *Sociologie a Unikající svět. Jak globalizace mění náš život a Třetí cesta: obnova sociální demokracie*. Hlavní metodou této práce bude obsahová analýza těchto a dalších dostupných materiálů a z nich plynoucí logické a deduktivní vyvození závěrů.

1. Pojem globalizace

O globalizaci mluví každý podnikatelský guru a žádný politický projev není úplný, pokud se na ni neodkáže. Přesto v akademických slovnících koncem osmdesátých let tento pojem nebyl obsažen. Radikálové dokazují, že globalizace je reálná, ale že její důsledky lze cítit všude. Státy ztratily většinu své někdejší svrchovanosti a politici do jisté míry přišli o schopnost ovlivňovat události. K politickým vůdcům už nemá nikdo respekt a mnozí lidé si uvědomují, že éra národního státu je pryč. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 19.)

V současnosti ve slovníku cizích slov se **pojem globální** (z lat. celkový, souhrnný, všeobecný) nejčastěji charakterizuje jako přívlastek, vztahující se na celý okruh jevů nebo otázek, patřících k sobě. (Mühlpachr, P., Problémy současné společnosti, s. 38.).

Život současného světa je podle Mühlpachra charakterizovaný vzájemně propojenými systémovými vztahy na nejrůznějších úrovních – v globalitě času a prostoru, v lidských vztazích a problémech. Povaha globálního světa dle něj připomíná pavučinu: dotyk v kterékoliv části sítě, může vyvolat vibrace na jiném, často velmi vzdáleném místě. Základním pojmem a grafickým symbolem je proto dle Mühlpachra „globální síť“. Na síti jsou všechny uzly i všechny dráhy rovnocennými prvky. V celosvětové síti globálních vztahů jsou vzájemně a specifickým způsobem, reálně i potencionálně propojené a determinované všechny prvky, celek i jeho části. Je tedy evidentní, že nic v současnosti neprobíhá izolovaně, a proto se všechno musí chápat jako dynamický a mnohvrstevnatý systém, ve kterém je všechno se vším v určitém vztahu. (Mühlpachr, P., Problémy současné společnosti, s. 38)

Sociolog Giddens rozlišuje globalizaci *politickou, technologickou a kulturní*. Globalizaci ovlivňuje především vývoj v **komunikačních systémech**. V polovině devatenáctého století poslal massachusettský malíř-portrétista Samuel Morse prostřednictvím telegrafu první větu: “Co vykonal Bůh?” Zahájil tak novou fázi v historii světa. Nikdy předtím nebylo možno poslat sdělení bez toho, že ho někdo někam přenesl nebo převezl. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 23.)

Je mylné se domnívat, že globalizace se týká například jenom velkých **komunikačních systémů**. Globalizace podle Giddense nesouvisí totiž pouze s tím, co je kdesi daleko od jednotlivce, ale je podle něj jevem, který ovlivňuje osobní a intimní aspekty našeho života. V rámci globalizace se nejedná o jeden proces, ale o složitý soubor procesů, které působí navzájem rozporně a protikladně. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 23.)

Globalizace je nezvratitelný proces, který prostupuje všechny sféry života naší společnosti. Globalizace neprobíhá v jedné rovině, ale spíše ve dvou až třech rovinách (Kapuscinsky, 2001, s. 8.):

- **globalizace oficiální** (volný pohyb kapitálu, volný přístup k trhům, komunikace, nadnárodní korporace, masová kultura, masová produkce, masová spotřeba),
- **globalizace negativní** - rozkladná, ale silná, těžce kontrolovatelná (je to globalizace podsvětí, mafie, drog, masového obchodu se ženami, praní špinavých peněz, daňových úniků a finančních podvodů). I tato globalizace však využívá svobodu a moderní prostředky komunikace.

Globalizace zahrnuje i nevládní organizace, hnutí, sekty (lidé hledají nové zdroje uspokojení potřeb, které jim již neuspokojí stát, národ, církve). Dochází k oslabení státu a rozvoji různých typů nestátních a nevládních forem. Hodnotu získává neformální „společenství“, ale toto společenství nelze kontrolovat.

1.1 Globalizace jako předmět vědních disciplín

Problematika globalizace jako vývojového trendu se stala předmětem samostatné vědní disciplíny (**rezolutiky**), která se začala zabývat vysvětlováním globálních problémů lidstva a hledáním možností systémového řešení (pozn.: rezolutika navázala na futurologii, vědu o budoucnosti. Tento termín jako první použil K. O. Flechtheim na počátku 40. let 20. století a chápal ji jako vědu o filozofii budoucnosti).

Na teoretická východiska rezolutiky navazuje (**globalistka**) jako věda prognostická, která zkoumá rysy současné doby, trendy celosvětového rozvoje a hledá možnosti řešení nových celosvětových problémů.

Problematika globalizace je i předmětem zvýšené pozornosti a úvah odborníků jednotlivých vědních oborů (ekonomie, politologie, ekologie aj.), které zkoumají specifické aspekty projevů negativních důsledků a možností využití tohoto objektivně historického trendu ve prospěch společensko-ekonomického a kulturního rozvoje společnosti a jedince. (Mühlpachr, P., Problémy současné společnosti, IMS: Brno, 2004, s. 38.)

1.2 Globalizace, historický vývoj a současnost

V této části mé práce bych se chtěla zaměřit na dějiny a současnost globalizace. Proces, který je označován za „globalizaci“, bývá spojován s počátkem směny. Podle tohoto náhledu na počátky globalizace již antická civilizace v dobách svého největšího rozkvětu byla do značné míry globální „tržní“ společnosti, která zahrnovala téměř celý tehdy známý svět. (<http://www.cestovni-ruch.cz/skolstvi/globalizace.php>)

V souvislosti s objevitelskými cestami lze hovořit o první globalizaci evropské společnosti.. Objevením Ameriky byla zahájena etapa vzniku světového trhu. Světový trh vyvolal rozvoj průmyslu, obchodu, dopravy i tvorbu a vývoz kapitálu. Za skutečnou „zlatou dobu globalizace“ je považována druhá polovina 19. století. (<http://www.cestovni-ruch.cz/skolstvi/globalizace.php>) Ve dvacátém století se začal ve velkém vyvážet kapitál, a to v zájmu přesunu průmyslu do zemí s nižšími výrobními náklady, lacinější pracovní silou, nižšími daněmi apod.

Mezinárodně organizovaná produkce s cílem zajistit si přísun vstupních surovin pro domácí výrobu se začíná formovat až v souvislosti s dobýváním nerostného bohatství v rozvojových zemích. Přírodní zdroje totiž nejsou rozloženy rovnoměrně do všech zemí (některé mají obrovské nerostné bohatství, jiné nemají žádné). Zvláště po 2. světové válce se národní ekonomiky stále více integrovaly do mezinárodního systému produkce, distribuce a směny zboží a služeb.

V rámci obnovy válkou zničené Evropy budovaly od 50. let americké firmy (Ford, General Motors atd.) výrobní kapacity v regionu, který přitahoval levnější a přitom kvalitní pracovní silou. Západoevropské a japonské firmy začaly uplatňovat podobnou strategii o něco později.

V případě globalizace státní hranice nehrají roli mantinelů, uvnitř nichž je výrobní proces uzavřen. Globalizace byla mimo jiné umožněna technologickou informační revolucí (informační technologie se stávají klíčovým faktorem produktivity a konkurenceschopnosti firem), která poskytla základní technickou infrastrukturu pro chod globální ekonomiky. Tato revoluce v elektronice, sdělovací technice a informatice ještě více umocnila rozvoj světového hospodářského systému, a také vznik a růst nadnárodních společností. Tyto společnosti využívají výhod lokalizace jednotlivých částí firmy v různých částech světa a produkce zboží a služeb je organizována na nadnárodní úrovni. Hlavním cílem těchto společností je maximalizace zisku a akumulace kapitálu. V případě, že je dosavadní trh nasycen a nenabízí nové možnosti pro další růst, dochází k expanzi na nové trhy.

Nadnárodní společnosti pracují v oblasti tržeb, obchodu a výrobních služeb. Po globalizaci produkce zboží rychle následovala globalizace distribuce zboží, a to prostřednictvím mezinárodních maloobchodních řetězců, jakými jsou hypermarkety a supermarkety, které jsou pomyslnou špičkou ledovce a pro většinu lidí představují nejviditelnější stránku globalizace. Ve světě dnes existuje asi 40 tisíc nadnárodních společností. Světu dominují standardizované produkty a značky, např. Coca Cola, Pepsi Cola, McDonald, Kentucky Fried Chicken, Dunkin Donuts, Shell, Avis, Holliday Inn, Hilton a další. Pro rozvoj a chod globální ekonomiky jsou ale podstatnější jiné výrobní služby. Například finančnictví, poradenské a právnické firmy, firmy na trhu s nemovitostmi, z oblasti reklamy a médií.

Vedle nadnárodní organizace produkce a spotřeby došlo v posledních desetiletích k vytvoření nového mezinárodního finančního systému, založeného na 24-hodinovém obchodování s měnami, akciami a dalšími finančními produkci prostřednictvím tří největších finančních center: centra v New Yorku, centra v Londýně a centra v Tokiu. Od konce 80. let se postupně odděluje reálná ekonomika výroby

a obchodu se zbožím a službami od symbolické ekonomiky finančních transakcí. Vytváří se tzv. virtuální ekonomika, kde spekulanti se směnnými kurzy, akciemi a jinými finančními produkty přemísťují v rámci globální ekonomiky obrovské sumy peněz.

V současné době globalizace zasahuje takřka všechny oblasti, a to bez ohledu na to, zda si tuto skutečnost uvědomujeme či ne, dotýká se nás všech. *Globalizace* je proces, který **charakterizuje vývoj naší doby i očekávanou budoucnost** a skutečně **mění náš život**.

Podle A. Giddense má globalizace čtyři dimenze: **system národního státu**, **světový vojenský řád**, **světovou kapitalistickou ekonomiku**, a **průmyslový rozvoj**.

System národního státu představuje podle Giddense první dimenzi globalizace. Svrchovanost státu chápe jako něco, co je monitorováno a spojuje ji se „státními hranicemi“. Autonomie daného území vyhlášená státem je založena na uznání hranic ostatními státy, (což v současnosti není případ USA, který na autonomii druhých států bere minimální zřetel). Autonomie je brána jako hlavní faktor odlišující systém národního státu od systémů států v předmoderní éře. Giddens poukazuje také na to, že spojení moci několika států zvyšuje jejich vliv v rámci státního systému. Například v případě OSN dochází k oslabování globálního vlivu tím, že tato organizace nemá územní pravomoci ani významný přístup k prostředkům násilí. Jako cestu k posílení globálního vlivu této mezinárodní organizace vidí Giddens zejména v oslabování suverenity národních států.

Druhou dimenzí globalizace je podle Giddense **světový vojenský řád**. V této souvislosti se pak ptá, zda vojenské aliance nenarušují monopol státu na prostředky násilí na jeho území, (ačkoliv za některých okolností tak přirozeně mohou činit). Nahlíží zde na dva vojensky nejrozvinutější státy, USA a SSSR, které podle autora vytvořily bipolární systém vojenských aliancí **globálního rozsahu**, jejichž působení má dopad i na státy EU (v případě USA – NATO), tedy i na nás. Míni tím zejména to, že státy zapojené do těchto aliancí přijímají omezení svých možností vytvářet navenek nezávislé vojenské strategie. Mohou dokonce ztratit monopol vojenské kontroly na svém vlastním

území, pokud americké nebo sovětské síly tam umístěné dostanou příkazy od své vlastní vlády.

Mnohé ekonomicky slabě rozvinuté země třetího světa jsou vojensky silné. Většina zemí udržuje technicky vyspělé zbraňové systémy a permanentně své armády modernizuje. Dokonce ani vlastnictví jaderných zbraní se neomezuje jen na ekonomicky vyspělé státy. Jedinou pohnutkou k držení jaderných zbraní je dle Giddense vedle jejich symbolické hodnoty ve světové politice odstrašit ostatní od jejich použití. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 70.)

Globalizace vojenské síly se týká i samotné války. Dvě světové války potvrdily způsob, jak se lokální konflikty stávají příčinami globálních konfliktů. Do obou válek byli jejich účastníci vtaženi ze všech oblastí (i když až 2. světová válka byla vskutku celosvětovým jevem).

Jako třetí dimenzi globalizace označuje Giddens **světovou kapitalistickou ekonomiku**, zmiňuje se také o tendenci většiny sociologických pohledů nebo teorií hledat v moderních společnostech jediný dominantní institucionální vztah. Podle něj bychom měli *kapitalismus* a *industrialismus* vidět jako dva rozdílné „organizační shluky“ nebo rozměry obsažené v institucích modernity. **Kapitalismus** pak Giddens vymezuje jako systém produkce zboží, který je založen na vztahu mezi soukromým vlastnictvím kapitálu a nemajetnou námezdní silou. Tento vztah je hlavní osou třídního systému. Co se týče **industrialismu**, je jeho hlavní silou používání neživých zdrojů materiální síly ve výrobě zboží, jež je spojeno s ústřední úlohou strojů ve výrobním procesu.

Kapitalistická společnost je systém, který má mnoho specifických institucionálních rysů: (Giddens, A., Důsledky modernity, s. 56.)

1. *ekonomické uspořádání*, silně soutěživá a expanzivní povaha kapitalistického podniku znamená, že technická inovace se stává trvalým a převládajícím jevem,
2. *ekonomika je značně oddělená*, „izolovaná“ od ostatních oblastí společnosti, zvláště politických institucí,

3. *oddělení politiky od ekonomiky* založené na význačnosti soukromého vlastnictví výrobních prostředků,
4. *autonomie státu* je podmíněna, ačkoli není nijak silně determinována, jeho oporou v akumulaci kapitálu, jejíž kontrola státem není zdaleka úplná.

Žádný předmoderní stát, podle Giddense nebyl schopen dosáhnout takové úrovně administrativní koordinace, jež se rozvinula v národním státě. Takováto administrativní koncentrace však závisí na rozvoji schopností *dohledu* přesahujících charakteristiky tradičních civilizací. Aparáty dohledu tak vytváří třetí industriální směr, jenž je obdobně jako kapitalismus a industrialismus – spojen s rozvojem modernity. Existuje však ještě čtvrtý institucionální rozměr, který je nutno vymezit: ***kontrola prostředků násilí***. Vojenská síla byla vždy hlavním rysem předmoderních civilizací a závisela na spojenectví s místními princí a vojenskými veliteli, kteří byli vždy připraveni buď se od vládnoucí skupiny odtrhnout, nebo proti ní dokonce bojovat. Úspěšný monopol na prostředky násilí na předně ohraničeném území je příznačný pro *moderní stát*.

V pozadí výše zmíněných institucionálních shluků leží tři zdroje *dynamiky modernity*: *časoprostorové rozpojení, vyvazování a reflexivita*. Ty samy o sobě nepředstavují typy institucí, ale spíše podmínky podněcující k historickým přechodům, bez kterých by vytržení **modernity** z tradičních uspořádání nemohlo proběhnout tak radikálně, rychle a v celosvětovém měřítku. Jsou součástí institucionálních rozměrů modernity a současně jimi podmíněny. (Giddens, A., *Důsledky modernity*, s. 61.)

Giddens, A. se domnívá, že modernita je bytostně *globalizující*, což je zřejmě jedna z nejzákladnějších charakteristik moderních institucí, k nimž patří ještě jejich vyvázanost a reflexivita.

Giddens, A. je přesvědčen, že pokud mluvíme o **modernitě**, máme většinou na mysli institucionální změny, které mají svůj původ na Západě. Jak dalece je modernita specificky západní? Při odpovědi na tuto otázku tvrdí, že musíme uvažovat

o různých analyticky oddělitelných rysech modernity. S ohledem na institucionální uskupení mají ve vývoji modernity zvláštní význam dva rozdílné organizační komplexy: *národní stát* a *systematická kapitalistická produkce*. Oba mají kořeny ve zvláštních rysech evropské historie a v dřívějších obdobích nebo v jiných kulturních podmínkách něco podobného stěží nalezneme. Pokud se odtud a v těsné vzájemné závislosti rozšířily do celého světa, je to především důsledkem síly, kterou vytvořily. ***Žádné jiné, tradičnější sociální formy nebyly s to se této síle postavit a zachovat si autonomii vně trendů globálního vývoje.*** (Giddens, A., Důsledky modernity, s. 153.)

Pokud si tedy položíme otázku, zda je modernita s ohledem na způsoby života, podněcované těmito dvěma velkými transformačními silami, specifickým západním projektem. Pak odpověď na tuto otázku musí být „ano“. Giddens se však zamýšlí na tím, že pokud je jedním ze základních důsledků modernity **globalizace**, znamená to více než jen rozšíření západních institucí do celého světa, při kterém jsou ostatní kultury zničeny.

Globalizace, která představuje proces nerovnoměrného vývoje, jenž rozděluje svět tím, že jej koordinuje - zavádí *nové formy celosvětové vzájemné závislosti*. Tyto nové formy závislosti vytvářejí *nové formy rizika a nebezpečí* a současně s tím podporují dalekosáhlé možnosti globálního bezpečí. Pokud bychom si tedy položili otázku, zda je z hlediska globalizačních trendů modernita vskutku západní, tak odpověď by musela být, že není a vlastně ani nemůže být, neboť jde o vznikající formy světové závislosti a planetárního uvědomění. (Giddens, A., Důsledky modernity, s. 153.)

Jednou z mnoha oblastí, které zasáhla globalizace a Giddens ji označuje za čtvrtou dimenzi globalizace, je **průmyslový rozvoj**, v jehož důsledku jsme možná změnili světové klima a navíc poškodili mnoho dalších součástí našeho přirozeného prostředí na Zemi. Dokonce ani nevíme, jaké další změny budou následovat a jaká nebezpečí či rizika s sebou ponosou. Pojem *rizika* je neoddělitelný od představy pravděpodobnosti a nejistoty. Riziko se vztahuje k nejistým situacím, které se aktivně posuzují vzhledem k budoucím možnostem. Riziko je mobilizující hnací silou společnosti, která si přeje změnu, a která chce svoji budoucnost určovat a ne ji nechávat na náboženství, tradici nebo rozmarech přírody. **I sociální stát je svou podstatou systémem zvládnutí rizika. Jeho účelem je chránit člověka v případě nebezpečí,**

kteřá se kdysi pokládala za boží řízení – v případě nemoci, invalidity, ztráty práce a stáří. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 38.)

Dle J. Kellera zavedl pojem „rizika“ do úvah společnosti v polovině osmdesátých let německý sociolog Ulrich Beck. Označuje jím skutečnost, že moderní společnost vytváří při svém zdánlivě veleúspěšném fungování řadu rizik, která fatálně ohrožují samo její přežití. Podle Becka jsou současná rizika atomová, chemická, ekologická či genetická podstatně odlišná od všech nebezpečí, jež hrozila minulým společnostem. Dnešní rizika jsou podle něj místně, časově i sociálně bez hranic a je podle něj obtížné určit, kdo vlastně za ně nese vinu, a v zásadě se proti nim nelze pojistit. (Keller, J., Abeceda prosperity, s. 107.)

Sociolog Giddens se zmiňuje o tom, že základnou, vzhledem k níž jsou lidé ochotni nést **rizika** je právě pojištění, které je podle něj myslitelné pouze pokud věříme, že člověk má možnost ovlivňovat a řídit budoucnost. Je jedním z prostředků tohoto řízení. Pojištění má sice co dělat se zárukou bezpečí, ale ve skutečnosti se přiživuje na riziku a postojí lidí k němu. Poskytovatelé pojištění, ať už v podobě soukromých pojistek nebo státního sociálního systému, v podstatě redistribuují riziko. Sjedná-li si někdo pojistku pro případ požáru ve svém domě, riziko, že mu dům shoří, nezmizí. Majitel domu převede toto riziko na pojišťovatele výměnou za platby, které mu odvádí. Směna a rozložení rizika jsou specifickými znaky fungování kapitalismu, bez nichž by kapitalismus nemohl fungovat. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 39.)

Na druhé straně se naše snahy kontrolovat budoucnost vracejí jako bumerang v podobě nových problémů, což nás nutí hledat jiné přístupy k nejistotě. Je třeba rozlišit dva typy rizika, a to **vnější riziko** (jako něco, co přichází zvenčí, z daností tradice nebo přírody). Od tohoto rizika odlišuje **riziko vyrobené** (tedy to, které vytvořil vliv našeho rozvíjejícího se vědění na svět). Toto vyrobené riziko se týká rizikových situací, s jejichž řešením máme malou historickou zkušenost. **Do této kategorie patří většina rizik spojených se životním prostředím např. rizika odvíjející se od globálního oteplování.** Giddens vysvětluje rozdíl mezi rizikem vnějším a rizikem vyrobeným takto: dříve si lidé dělali starosti s riziky, které přicházely z okolní přírody – zápolili s rizikem špatné sklizně, záplav, epidemií nebo hladu. V jistém okamžiku jsme

si ale začali dělat menší starosti s tím, co nám může udělat příroda, ale více se staráme o to, co jsme udělali my jí. Tím se dle Giddense vyznačuje přechod od převahy vnějšího rizika k převládnutí rizika vyrobeného, což je problém současné globalizující se společnosti. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 40.)

Nejúčinnějším způsobem, jak omezit naši odpovědnost za výrobu rizika a čelit jeho vzestupu je přijetí tzv. "preventivního principu". Žijeme ve světě, kde jsou nebezpečí, která jsme sami vytvořili, ve srovnání s těmi, jež přicházejí zvenčí, stejná či ještě více hrozivá. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 40.)

1.3 Příčiny vzniku globalizace

Podle jednoho z autorů, vyjadřujícího svůj názor na globalizaci, německého sociologa Ulricha Becka, můžeme hovořit minimálně o **deseti příčinách** globalizace společnosti, které přesahují původní teritoriální a státní charakteristiky. Jedná se zejména o:

1. **Mezinárodní obchod:** jeho geografické rozšíření a jeho interakce, jakož i vznik světové sítě finančního trhu způsobily, že žádný stát na světě nedokáže být na nich nezávislý a od nich izolovaný.
2. **Pokroky v informační a komunikační technice a technologii** způsobily, že je dnes prakticky nemožné zredukovat, příp. zmonopolizovat informace na úrovni státu. Nadstátní a nadnárodní dosah informačních technologií je evidentní. Podobně Beck nahlíží i na světovou vědu, světovou vědeckou komunitu, vědecké objevy, které se stávají, někdy pomaleji, někdy rychleji majetkem celého lidstva (např. objevy v medicíně, farmacii, jaderném výzkumu apod.).
3. **Rostoucí moc mezinárodních koncernů** pronikajících do stále většího počtu teritorií prakticky nezávisle na vůli toho kterého státu.

4. **Univerzální principy demokracie** a nároky na lidská práva, které se prosadily prakticky na celém světě a způsobily, že globalizace se stala nezvratnou.
5. **Přitažlivost vzorů masové kultury a průmyslu kultury** na celém světě pro naprostou většinu národních společností. Ale ani kultura v užším slova smyslu nezůstává bez vzájemných interakčních vlivů. Do evropské kultury stále více proniká vliv kultury Východu, ale i Západu. Evropská kultura významně ovlivňuje americkou, zejména jihoamerickou kulturu apod., stejně jako například indická kultura působí v našem kulturním okruhu.
6. Vedle politiky států vzniká a rozvíjí se stále víc i **mezinárodní politika nestátních organizací, koncernů, ale i organizací** jako jsou OSN, OECD, Greenpeace apod.
7. V nové „**bezhraničnosti**“ se stává práce stále lacinější a kapitál stále dražším a úzkoprofilovějším, což vytváří tlak na nadnárodní a nadstátní formy řešení.
8. Podobně ani **otázky globální chudoby** a boje proti ní nemohou být otázkou „národních“ izolovaných společností. Na jedné straně žádný stát nedokáže otázky chudoby řešit samostatně a na druhé by takové zdánlivě samostatné řešení okamžitě vyvolalo celou řadu adekvátních reakcí (např. ekonomické přistěhovalectví a všechny sociální problémy s tím spojené).
9. Otázky **globálního ekologického ohrožení** mají jednoznačně nadstátní a celosvětový charakter. Dle Giddense se jedná například o znečištění životního prostředí, ovzduší, vod na území jednoho státu se okamžitě projeví přinejmenším v sousedních státech (např. Černobyl- nedávno, v roce 1996 bylo desáté výročí havárie černobylské jaderné elektrárny na Ukrajině. Nikdo neví, jaké budou její dlouhodobé důsledky. Možná se hromadí následky na zdraví, které se katastrofálně projeví až za nějakou dobu, možná ne).
10. **Transkulturální a transnáboženské jevy** nikdy nebyly a dnes už vůbec nejsou ohraničené územím státu. Mühlpachr vzpomíná zejména světová náboženství, jako katolické náboženství, islám, buddhismus, hinduismus aj.).

11. Podle Mühlpachra je nevyhnutelné doplnit Beckovy příčiny globalizace minimálně o *tři průvodní znaky*, jakými jsou především **nadnárodní a mezinárodní kriminalita, mezinárodní turistika a vojenský světový pořádek**. Především mezinárodní kriminalita, organizovaný zločin se stává stále častěji jevem, který doprovází náš každodenní život. Nesmíme však opomenout ani světový vojenský řád, spočívající na mezinárodních konvencích usilujících o rovnováhu sil. Do tohoto průvodního jevu je možné podle autora zařadit i výrobu a obchod se zbraněmi (legální i ilegální) a vojenskou technikou, který je intenzivnější než obchod s drogami. (Mühlpachr, P., Problémy současné společnosti, IMS Brno, 2004, s. 36.)

Stejně jako výše zmíněný autor Beck, který uvádí univerzální principy demokracie, jako jednu z deseti příčin globalizace, další z autorů Giddens považoval **demokracii** za pravděpodobně nejvíce aktivizující ideu současnosti v éře globalizace. Dnes je podle něj na světě jen několik států, které se samy neoznačují za demokratické, označoval se tak i bývalý Sovětský svaz a komunistická Čína to tak dělá dosud. Fakticky jediné země, které chtějí být výslovně nedemokratické, jsou poslední přežívající polofeudální monarchie, jako je Saúdská Arábie – ale ani ty nezůstávají nedotčeny demokratickými tendencemi. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 88.)

Demokracii Giddens označuje za systém vyžadující opravdovou soutěž politických stran o mocenské pozice. V demokracii mají probíhat spravedlivé a pravidelné volby, kterých se mohou účastnit všichni členové společnosti. Tato práva na demokratickou účast jdou ruku v ruce s občanskými svobodami – svobodou projevu a diskuse a svobodou vytvářet politické skupiny a sdružení a připojovat se k nim.

Paradox demokracie podle Giddense spočívá v tom, že zatímco se demokracie šíří po celém světě, ve zralých demokraciích, které se zbytek světa chystá napodobit, panuje obecné rozčarování z demokratických postupů. Ve většině západních zemí v posledních letech poklesla důvěra v politiky. Lidé ztratili velkou část důvěry, kterou kdysi chovali k politikům a ortodoxním demokratickým procedurám, neztratili však víru v demokratické procesy. Dále podle Giddense potřebuje systém

demokratizovat v rovině nadnárodní stejně jako na nižších úrovních. **Éra globalizace vyžaduje globální reakce, a to se týká politiky právě tak jako kterékoli jiné oblasti života.** Nutnost prohlubovat demokracii vyplývá z toho, že ve společnosti, kde občané žijí ve stejném informačním prostředí jako ti, kdo mají moc, přestaly fungovat staré mechanismy vládnutí. Domnívá se, že demokratizace demokracie vyžaduje, abychom dospěli k faktickému převedení moci tam, kde je stále vysoce koncentrovaná na rovině celostátní. Znamená to také přijímat účinná protikorupční opatření na všech úrovních. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 97.)

Giddens si pokládá otázku, jak by se dalo pečovat o demokracii nad rovinou národního státu. Na tuto otázku odpovídá tak, že vkládá naděje do nadnárodních a mezinárodních organizací. Evropskou unii považuje za průkopníka cesty, po níž by se mohli a velice pravděpodobně také vydají i v jiných regionech. Na EU není podle něj ani tak důležité, že se nachází v Evropě, jako to, že jako první zavádí formu nadnárodní vlády. Nadnárodní systém může aktivně přispět k demokratickým vztahům uvnitř státu stejně jako mezi nimi. Evropské soudy například učinily řadu rozhodnutí, včetně opatření na ochranu individuálních práv, která se pak musela v členských zemích dodržovat. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 102.)

Musíme si uvědomit, že nic není bez boje, ale podpora demokracie na všech úrovních za boj stojí a má naději na úspěch. Náš **unikající svět** nepotřebuje méně, ale více vlády – a tu našemu unikajícímu světu mohou poskytnout jedině demokratické instituce. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 103.)

1.4 Dílčí závěr

Na závěr první části této práce bych chtěla zmínit, že pojem globalizace můžeme chápat z různých hledisek. Přesto však mají jednotlivé charakteristiky společný rys. Globalizace ovlivňuje nás všechny, prostupuje veškeré sféry našeho života a probíhá v několika rovinách (jako globalizace oficiální a negativní). Působí na lidskou populaci a ovlivňuje vývojové trendy některých vědních disciplín (např. rezolutiky či globalistiky). Dále s sebou globalizace přináší řadu rizik a je ovlivněna působením demokratických principů. Jak jsem již uvedla výše, je pro pochopení samotné

globalizace a jejich důsledků třeba si uvědomit jednotlivé příčiny globalizace. Samotné pochopení příčin však nestačí. Pro celkové pochopení musíme znát i historický vývoj, abychom mohli nastínit vývoj budoucí.

2. Společenské důsledky globalizace

Mezi nejvýznamnější společenské důsledky globalizace patří umocňování nerovnoměrného sociálního a ekonomického rozvoje, který vyplývá z toho, že firmy i jednotlivci a jejich prostřednictvím i lokality, města a státy mají rozdílnou sílu a schopnost aktivně se zapojit do globalizace. Přerozdělení moci, které přináší globalizace, se však nepromítá jen do nerovností mezi lidmi nebo firmami. Hlavní aktéři globalizace ovlivňují charakter a priority veřejného sektoru. Nejvýznamnějším společenským dopadem globalizace je zejména vliv nadnárodních společností a světových finančních trhů na stát a na měnící se poměr sil mezi veřejným a soukromým sektorem.

Zatímco menší obchodní společnosti působící v národním rámci řádně platí daně, nadnárodní společnosti mohou v mžiku své jmění přesunout, aby snížily daňovou zátěž. Moc vlád se snižuje, neboť takto přicházejí o stále více příjmů. Státy tedy chudnou, což vlády nutí omezovat výdaje na zdravotnictví, sociální zabezpečení, vzdělání a další veřejné služby.

Nejen státy chudnou, ale s nimi i obyvatelé, zejména obyvatelé malých vesnic. Miliony lidí ztrácejí zemědělskou půdu, která je zdrojem jejich obživy. Proto se vydávají do měst, aby zde našli lepší život. Jejich naděje na lepší život ve městech je také ovlivněna prostřednictvím televize, reklamy a přílivem turistů, což jako celek vytváří obraz nadřazenosti měšťanského západního stylu, který je pro ně samozřejmě lákavý.

Zejména mladí lidé podléhají snadno mediálně konstruovaným svodům a nechávají se přesvědčit k odvržení vlastní kultury, především jakékoli práce s půdou. Rolničení a rybaření nesou dnes cejch práce primitivní a špatné, proto zejména pro mladé lidi neatraktivní (věří, že právě atraktivní práci naleznou mimo hranice své vesnice a vydávají se ji hledat do měst). Dle J. Kellera mají být již kolem roku 2015

ve velkoměstech „nahuštěny“ více než čtyři miliardy lidí. Uvádí, že zatímco v roce 1950 pouze New York překročil hranici 10 milionů obyvatel, k roku 2015 bude takových metropolí existovat na zeměkouli již třicet. (Keller, J., Abeceda prosperity, s. 147.)

Globalizace má dopad na život rodiny nejen z hlediska přesunu do větších měst, ale výrazně také ovlivňuje tradiční uspořádání partnerských vztahů, především tradiční pojetí rodiny. Nejdůležitější ze všech změn, které ve světě probíhají, jsou ty, které se odehrávají v našem osobním životě, ať už se jedná o sexualitu, partnerské vztahy, manželství nebo život rodiny. V tom, jak vnímáme sebe sama a jakou podobu dáváme svazkům a stykům s ostatními, dochází ke globální revoluci. Tato revoluce překonává četné projevy odporu a v různých oblastech a kulturách postupuje nerovnoměrně. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 69.)

Na světě je jen málo zemí, kde nedochází k ostré výměně názorů na rovnost pohlaví, úpravu sexuálních vztahů a budoucnost rodiny. Pokud někde taková otevřená diskuse neprobíhá, je to podle Giddense většinou proto, že je záměrně potlačována autoritářskými vládami nebo fundamentalistickými skupinami. V mnoha případech se tyto polemiky odehrávají na úrovni států nebo lokalit – stejně jako sociální a politické reakce na ně. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 70.)

Politici a nátlakové skupiny budou tvrdit, že problémy by se okamžitě vyřešily, kdyby v dané zemi došlo ke změně politiky vůči rodině, kdyby bylo těžší, nebo naopak snadnější se rozvést. **Rodina je místem bojů mezi tradicí a modernitou, ale také jejich metaforou.** Giddens se také zamýšlí nad pojetím tradiční rodiny, kde byla neodmyslitelná nerovnost mezi muži a ženami, která ne v takové míře, ale v jistém smyslu probíhá v naší společnosti dosud. Tato skutečnost je nepopiratelná. V Evropě byly ženy majetkem svých manželů nebo otců – právně definovanou movitostí. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 73.)

V tradiční rodině nebyly na právech kráceny jen ženy, ale i děti, které nebyly uznávány za individuální osobnosti. Nešlo ani tak o to, že by je rodiče nemilovali, ale pečovali o ně více kvůli přínosu pro společné hospodaření než pro ně samotné.

Ačkoli v detailech se jednotlivé společnosti liší, téměř v celém industrializovaném světě jsou viditelné stejné trendy. V tom, co bychom mohli nazvat standardní rodinou padesátých let – kde oba rodiče žijí společně se svými manželskými dětmi, kde matka je celodenně v domácnosti a otec je živitelem rodiny – žije dnes pouze menšina lidí. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 73.)

Manželství a rodina se staly „skořápkovými institucemi“ jmenují se stále stejně, ale uvnitř se jejich základní charakter změnil. V tradiční rodině byl manželský pár pouze jednou částí, a často nikoli hlavní částí, systému rodiny. **Dnes je jádrem toho, co se vydává za rodinu, pár, lhostejno zda manželský nebo žijící volně.** Přestože statisticky je manželství stále běžným stavem, pro většinu lidí se jeho význam více méně úplně změnil. Manželství znamená, že pár má stabilní vztah a může tuto stabilitu posílit, neboť závazek deklaruje veřejně, avšak hlavním definujícím **základem života v páru dnes už manželství není.** (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 78.)

Giddens také zdůrazňuje, že se **v dnešní době změnil i přístup společnosti k dětem,** zejména v tom smyslu, že jsou pro nás děti mnohem vzácnějšími. V tradiční rodině bylo rozhodnutí mít dítě ekonomickým přínosem, ale naopak **v západních zemích dnes dítě na rodiče klade velké finanční břemeno.** Zdůrazňuje, že na předním místě legislativy by měla být právní ochrana dětí. Rodiče by měli být právně zavázáni pečovat o své děti do dospělosti bez ohledu na to, do jakého vztahu rodičů se děti narodí. **Dále se Giddens táže, zda budou změny pozorované na Západě stále globálnější a zároveň tuto otázku zodpovídá slovy, že ano. Tyto změny se podle něj již dějí.** (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 81.)

2.1 Pozitivní a negativní stránky globalizace

2.1.1 Pozitivní stránky globalizace

Mezi *pozitivní stránky* globalizace lze zařadit redukování nákladů (produkce zboží a jiné obchodování mezi více zeměmi, výhoda nízkých nákladů, zejména snížení nákladů na logistiku a vyšší kupní síla,), uspokojení preferencí zákazníků (rozsahem

služeb a jejich schopností uspokojit potřeby kdekoliv na světě), zvyšování kvality produktů a programů (standardizace, konkurenceschopnost).

Mezi **hlavní přínosy** globalizace patří podle studie Světové banky dosažení *snížení chudoby* v Číně a Indii během posledních 20-ti let, *rozvoj internetu* a dalších *komunikačních a dopravních technologií*, které prodlužují lidský život.

Díky rozvoji technologií máme v současnosti větší možnost zkoumat a poznávat svět kolem nás, což je další z pozitivních důsledků globalizace. Rozvoj technologií pozitivně působí i na *rozvoj komunikačních technologií*. První komerční satelit zahájil činnost až v roce 1969. Dnes se nad zemí vznáší více než 200 takových satelitů a každý z nich přenáší obrovské množství informací. Vůbec poprvé je možná okamžitá komunikace mezi opačnými konci světa. Před koncem padesátých let ještě neexistovaly transatlantické nebo transpacifické kabely. Když se objevily, mohly přenášet méně než 100 hovorů. Ty dnešní jsou schopny jich přenést více než milión.

Satelitní technologie nahradily Morseovu abecedu, která byla do té doby používaná jako dorozumívací prostředek na moři. Stalo se to přibližně 150 let poté, co Morse tento systém teček a čárek vymyslel. Díky užívání systému využívajícímu satelitní technologie lze v okamžiku přesně lokalizovat loď v nebezpečí, což vidím jako jeden z kladů, které umožnila technologická revoluce v éře globalizace. (Giddens, A., *Unikající svět. Globalizace mění náš život*, s. 22.)

Další z oblastí, na které má globalizace pozitivní účinek je *obyvatelstvo v rozvojových zemích*, které nyní žije déle, než žili lidé v rozvinutých tržních ekonomikách před sto lety. Dramaticky také klesla kojenecká úmrtnost a prodloužila se věková hranice, které se lidé dožívají. Zatímco v roce 1900 byla očekávaná délka života při narození v rozvojových zemích pouze kolem třiceti let, nyní se tato doba prodloužila na 65 let. A to především díky šíření léků, vakcín, elektřiny a vzdělání.

Zajímavou myšlenkou, je návrh na zavedení tzv. počítačové daně povinné pro všechny státy, vztahující se na všechny informace, předávané elektronickou poštou. Touto cestou získané prostředky by byly věnovány na urychlení rozvoje nejchudších, civilizačně zaostalých zemí.

2.1.2 Negativní stránky globalizace

2.1.2.1 Dopady hospodářské

Mezi *negativní stránky* globalizace patří zejména to, že není spojena se žádnou stupnicí hodnot, žádným řádem, žádnou uznávanou autoritou, žádnou celosvětovou mocí. Nadnárodní společnosti nemají nikoho, kdo by byl schopen korigovat jejich chování. Pokud jsou v jedné zemi přijata přísná zákonná opatření na ochranu domácího trhu či životního prostředí, přesunou společnosti své podniky a provozy tam, kde přísná pravidla neplatí. Spekulativní investice realizované s **vidinou rychlého zbohatnutí** vyvolávají velká rizika, jejichž dopady pak mohou být tvrdé pro celé země a regiony.

Jako příklad spekulativní investice mohu uvést případ nizozemské společnosti L. G. Philips, která s vybuodovala továrnu na výrobu televizních obrazovek v Hranicích na Moravě, s tím, že očekávala vysoké zisky z prodeje těchto výrobků. Vzhledem k velikosti továrny a množství pracovních míst se stát rozhodl poskytnout společnosti investiční pobídku ve formě úlev na daních, levné ceně pozemků, na kterých se továrna vybuodovala. Společnost se zavázala vytvořit jistý počet pracovních míst, investovat do regionu apod. Během doby působení společnosti na našem území, kdy se do tohoto regionu za práci přestěhovala řada lidí, došlo ke změně v poptávce na trhu s televizemi a společnost již nemohla realizovat tak vysoké zisky, jaké předpokládala. Proto se vedení společnosti rozhodlo tuto továrnu v ČR uzavřít i přes závazky, které má vůči České republice.

Místní obyvatelé tedy přišli o práci a neví, co bude dál, nezaměstnanost v regionu rapidně stoupla a lidé, kteří se do tohoto regionu stěhovali právě z důvodu jistého zaměstnání nyní svých rozhodnutí litují, protože si zde postavili domy, bohužel však již nemají na splácení úvěrů, díky kterým si své domovy postavili.

Obyvatelé žijí v nejistotě, že přijdou o střechu nad hlavou, proto se vláda rozhodla vzniklou situaci řešit a zahájila jednání s vedením společnosti za účelem vyřešení tohoto stavu. Z denního tisku se nyní můžeme dozvědět, že vláda obdržela již nabídky od jiných společností, jejichž jména prozatím nezveřejňuje, že by tyto firmy

využily již vystavěné továrny a zahájily zde svou výrobu, přičemž by daly stovkám lidí opět práci. Naše vláda však za to musela opět nabídnout daňové úlevy a řadu dalších výhod, což z jistého pohledu ovlivňuje všechny obyvatele České republiky, ačkoliv se jedná o jeden region, protože se týká daňových poplatníků ze všech regionů naší země. (<http://www.lidovky.cz>)

2.1.2.2 Dopad mediálních technologií

Mezi negativní důsledky globalizace dle mého názoru patří i to, že mění díky okamžité elektronické komunikaci samu povahu našeho života. Je-li totiž možné, abychom znali více tvář Nelsona Mandely než obličej nejbližšího souseda, pak se v povaze naší každodenní zkušenosti muselo něco změnit. Mním tím zejména trend dnešní doby, kdy raději používáme mobilní telefony pro psaní vzkazů, přání k narozeninám, oznámení o narození dítěte a při jiných příležitostech. Prostě stačí jen poslat email.

Tohle vše se dle mého názoru děje na úkor mezilidských vztahů, komunikace je díky těmto vymožením moderní techniky značně ochuzená o psaní „obyčejných dopisů“. Sama jsem dopisy vždy ráda psala a ještě raději dostávala. Člověk se měl nač těšit. Nyní jen zvedne telefon, napíše zprávu kamkoliv v republice i do zahraničí a obratem je zpráva doručena a za malý okamžik může již očekávat odpověď. Na druhé straně je dobré mít mobilní telefon pro případ neočekávané události, kdy neprodleně a okamžitě potřebujeme zavolat pomoc, ať se jedná o přivolání lékaře, či např. pokud někde uvízneme s automobilem a jsme odkázáni sami na sebe.

Díky internetu se můžeme dozvědět a vyhledat si spoustu informací z různých oborů, které by pro nás byly dříve nedostižné, ale v samotném důsledku nás internet ochuzuje o osobní kontakt a na upevňování našich mezilidských vztahů má jednoznačně negativní dopad.

Dosah mediálních technologií roste s každou novou vlnou inovací. Závislost nás všech na těchto technologiích roste proto, že nám mimo jiné usnadňují život. Například rozhlasu v USA trvalo 40 let, než získal 50 milionů posluchačů. Stejný počet lidí užíval osobní počítače už za 15 let od jejich zavedení a internetu, po jeho zavedení, stačily

jen čtyři roky, aby si získal stejný počet příznivců. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 23.)

2.1.2.3 Nadnárodní společnosti

I když globalizace působí jako racionalizační faktor výroby, má i v tomto směru negativní dopady. Nadnárodní společnosti jsou motorem globalizace ekonomiky a hlavním šířitelem pověry, podle níž éra globalizace přináší větší svobodu a více blahobytu pro všechny. Ve skutečnosti globalizace ekonomiky posiluje v první řadě samotné nadnárodní společnosti a zvyšuje míru právě jen jejich svobody. Nadnárodní společnosti se staly symbolem světa, ve kterém 358 nejbohatších lidí pobírá příjmy vyšší než dvě a půl miliardy lidí nejchudších, a v němž třetina průceschopného obyvatelstva je buďto zcela bez zaměstnání, anebo pracuje nedobrovolně jen na částečný úvazek. Během posledního čtvrtstoletí, které zažilo nástup nadnárodních společností, se rozdíly mezi bohatými a chudými umocnily a počet nezaměstnaných na všech kontinentech vzrostl. (Keller, J., Abeceda prosperity, s. 65.)

Globalizace má tedy v rámci působení nadnárodních společností za důsledek stlačování úrovně mezd, růst nezaměstnanosti a snižování daňových výnosů, čímž dochází k rozvracení celé konstrukce sociálního státu (snižování výdajů na sociální zabezpečení, na záchranou sociální síť a na další sociální výdaje), stagnaci, případně pokles nižších a středních příjmů na jedné straně a prudký růst vysokých příjmů na straně druhé.

Je známo, že velké společnosti přesouvají své výroby do zemí s levnější pracovní silou, aby snížily své náklady na straně jedné a navýšily zisky na straně druhé. Například společnost Adidas musela po fotbalovém Euru (v roce 2004) čelit obvinění za nehumánní chování, protože míče, které se na fotbalovém Euru prodávaly za velmi vysoké částky, šily i malé děti (výroba míčů byla realizována v Pákistánu), aby pomohly zabezpečit jídlo pro svoji rodinu. Takže na jedné straně se na výrobě míčů podílely i děti za minimální odměnu, aby jejich rodina měla peníze na zabezpečení svých základních životních potřeb, na straně druhé společnost Adidas velmi výrazně profitovala z prodeje těchto ručně šitých míčů při jejich prodeji.

(<http://forum.chronomag.cz/viewtopic.php?pid=5922>, http://sop.revoluce.info/_pdf/rm/RM11.pdf)

2.1.2.4 Světová chudoba

Mezi **negativní důsledky globalizace** patří rovněž **narůstání chudoby**, zejména v rozvojových zemích světa, což je vlastně do určité míry přímo způsobeno charakterem ekonomické globalizace. Co vlastně je celosvětová chudoba a koho se týká? Většina definic chudoby, sestavených pro statistické účely a pro možnost porovnání, udává hranici chudoby jako jeden dolar na jeden den. (<http://www.mesec.cz/clanky/jste-chudi-nebo-bohati/>) Můžeme nesouhlasit, neboť tento údaj nevypovídá nic o tom, co si za jeden dolar můžeme pořídit v té které zemi, tj. o cenové hladině. Tento ukazatel je však široce přijímaný po celém světě a 20 % nejchudší světové populace se podílí pouze na 1,3 % na světových výdajích. (<http://st.vse.cz/~XBAZL03/G6.HTM>) Největší chudoba je v těch zemích, jejichž export závisí jen na jedné komoditě. (např. těžbě tropického dřeva) (<http://www.zpravodajstvi.ecn.cz>)

Jako jeden z dalších negativních důsledků globalizace bych viděla *nedostatek ropy*, kterou disponují jen některé státy, především arabské státy, zatímco ostatní státy světa jsou na ní závislé. J. Keller uvádí příklad úbytku ropy na městě velikosti Londýna, které podle něj pro svou energetickou potřebu spotřebovává 40 milionů tun ropy ročně a domnívá se, že při tomto tempu spotřeby by bylo optimistické domnívat se, že nám veškeré zásoby ropy (autor má na mysli i dosud neznámé zásoby ropy) vydrží déle než padesát let. (Keller, J., *Abeceda prosperity*, s. 148.). Vzhledem k tomu, že její zdroje jsou vyčerpatelné (nehledě na to, že zásoby ropy čerpáme mnohonásobně rychlejším tempem, než jakým se v geologické minulosti Země tvořily), jedná se o nedostatkové zboží.

Domnívám se, že ropa může být i předmětem nebo záminkou k válečným konfliktům. Jedním z řešení problému nedostatku ropy by bylo využívání alternativních energetických zdrojů, jako jsou například solární články, elektrická energie, výroba ekologických paliv ze zemědělských rostlin, např. z řepky olejky. Na druhé straně

s pokračujícím úbytkem ropy roste její cena na trhu. Proto Ti, kteří do ropy investují, jsou bohatší, čím jsou zásoby ropy menší a ostatní na ní závislejší.

Nejen **nedostatek ropy** je jedním z negativních důsledků globalizace, ale i **nedostatek vody** – tekutiny z nejdůležitějších. Možná až miliarda lidí na světě nemá přístup k čisté pitné vodě. Děti v těchto zemích jsou nuceny pracovat, často v zemědělství, a to z důvodu zajištění obživy. Velká města v rozvojových zemích jsou mimořádně znečištěna, vzduch je díky smogu téměř nedýchatelný.

V roce 2002 časopis National Geographic zkoumal některé z hlavních výzev, které stojí před lidstvem 21. století. Jak si svět poradí s nemocemi? Můžeme zajistit nezávadnost potravin? Ochránit zdroje pitné vody? (National Geographic, listopad 2002, s. 26) I toto jsou problémy, které se týkají nás všech, protože jsem přesvědčena o tom, že nesmíme být lhostejní k problémům jiných obyvatel naší planety, zvláště pak z chudých oblastí světa, kteří se potýkají s problémy, s kterými se my ostatní v době, kdy je zcela běžné létat do kosmu potýkat nemusíme a považujeme je za naprosto samozřejmé.

2.1.2.5 Mizení kultur

Dalším negativním důsledkem globalizace je **mizení kultur**. Tomuto tlaku moderní globální civilizace čelí domorodí obyvatelé na celém světě. Změna jejich životů je zřejmě nevyhnutelná. Je ovšem otázkou, jakou formou tato změna proběhne. Z pestrého multikulturního světa se stává uniformní globální vesnice. V minulosti například existovalo na Zemi na 10 000 jazyků. Nyní lidé hovoří asi 6000 jazyky, ale řadu z nich již neučí ani své děti, a tak jsou prakticky mrtvé. Během tohoto století se podle odhadů počet živých jazyků sníží na polovinu. Jazyk je přitom vzácný živý organismus. (Lidé a země, ročník 52, 08/2003, s. 40.)

Na tradiční kmenová území lačně pronikají také různé nadnárodní společnosti. Vábí je sem lákavé zisky z těžby nerostných surovin od vzácného dřeva po ropu či diamanty. Přicházejí i farmáři, kteří potřebují získat nové pastviny a pole. Na domorodých národech se snaží vydělat i globální turistický průmysl, který vytváří

bizarní lidská zoo jako novou atrakci pro znužené klienty cestovních kanceláří. (Lidé a země, ročník 52, 08/2003, s. 40.)

Tento tlak na poptávku ze strany turistů nutí místa i místní obyvatele, aby se stali atrakcí. Jestliže dříve cestoval cirkus za svými diváky, dnes diváci cestují za svými vyhlášenými cirkusy, ať již mají podobu Niagarských vodopádů, obrazárny v Louvru, řeckých klášterů či jiného Disneylandu. Návštěva kteréhokoliv z uvedených míst organizovanému turistovi již natrvalo osvědčuje, že zde byl, že se sem tedy již nemusí vracet, a že v příští sezóně může navštívit zcela jiné místo se zcela stejnými hamburgery, coca-colou, hotelovými pokoji a okružní jízdou, která je v ceně zájezdu. (Keller, J., Abeceda prosperity, s. 143.)

Lidská práva domorodců jsou dosud jen na papíře. *Klíčem k nové budoucnosti domorodých etnik je dle mého názoru především kvalitní vzdělání*, jež domorodce seznámí s významem vlastních kulturních kořenů, ale i možným přínosem a škodami, které jim může přinést okolní svět. Je totiž nezbytné, aby se naučili chápat následky vlastních rozhodnutí. Rychlost a způsob změn si však musí domorodci řídit sami, civilizaci jim nelze vnucovat, ale ani upírat. (Lidé a země, ročník 52, 08/2003, s. 40.)

Většina lidí v globalizaci vidí „odstředivou“ sílu či vliv směřující pryč od lokálních komunit a národů ke globálně aréně. Globalizace má však i opačný účinek – vyvíjí nové tlaky na lokální autonomie. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 24.)

Giddens poukazuje na to, že tradice a obyčej byla náplň většiny lidí po velkou část historie lidstva, a že tradice je vždy majetkem skupin, komunit nebo kolektivit. Pojem „tradice“ v tom smyslu, jak se dnes užívá, má poněkud jiný obsah. Je produktem posledních dvou set let v Evropě a vyjadřuje to, co je vymyšlené. Žádná tradiční společnost nebyla podle Giddense zcela tradiční, a tradice a obyčeje byly podle něj vymyšleny z různých důvodů. Tradice jsou podle Giddense spíše uměle vyrobeny, než aby se vyvinuly spontánně a slouží podle něj jako nástroje moci a neexistují od nepaměti. Jako jednu z „vymyšlených tradic“ uvádí na příkladu uniforem Indů (před rokem 1860 nosili indičtí i britští vojáci uniformy podle západního vzoru. Ale v očích

Britů měli Indové vypadat jako Indové. Uniformy Indů byly tedy upraveny tak, aby se jejich součástí staly turbany, šerpy a tuniky, které byly považovány za „autentické“. Některé z těchto součástí Brity vymyšlené, nebo napůl vymyšlené tradice, přetrvaly v této zemi dodnes, ačkoli jiné byly později zavrženy). Tradice podle něj prý navíc zahrnují moc, ať už jsou konstruovány záměrně či nikoli. Idea tradice je tak podle autora výtvořem modernity. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 57.)

Jedním z důvodů proč tradice přetrvala i v průmyslových zemích, bylo to, že institucionální změny ohlašované modernitou se z větší části omezily na veřejné instituce – zejména vládu a ekonomiku. V mnoha dalších oblastech, včetně všedního, každodenního života, měly tendenci přetrvávat a opakovaně prosazovat tradiční způsoby konání. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 58.)

2.1.2.6 Kulturní průmysl

Další oblastí, na kterou má globalizace dopad, bohužel negativní, je **kulturní průmysl** (zejména pak v oblasti filmů, televizních her, estrád, muzikálů atd.), jeho výroba a distribuce se řídí ekonomickými kritérii. Kulturní průmysl konfrontuje spotřebitele s přílivem obrazů, informací a reklamních šotů, jejichž cílem je stabilizace vládnoucího modelu pomocí „šťastného vědomí“ společnosti. Celkový efekt kulturního průmyslu vidí M. Fürst jako masový podvod a prostředek spoutání vědomí a zabraňuje podle autorky vytváření autonomních samostatných individuí, která vědomě hodnotí a rozhodují se.

Ústřední funkci uvnitř tohoto obsáhlého procesu manipulace zaujímá televize. Je pokládána za ideální nástroj, který zaručuje úplné usměrnění: Byl zahájen proces vyrovnávání rozdílů, který ničí všechno autentické a zvláštní. (Fürst, M., Filosofie, s.14.) Hlavní důraz je kladen na ekonomická kritéria zisku a televizní programy jsou vytvářeny pro průměrného diváka. Dnes není jednoduché si z pořadů nabízených televizí vybrat takový, který nám zcela vyhovuje. Zejména u komerčních televizí Prima a Nova. Poněkud kvalitnější programy může divák očekávat snad jen na Čt1 a Čt2, které nabízejí jak cestopisné a naučné pořady, tak i nezávislé filmy. Je to příjemný

kontrast oproti reality show, nabízených komerčními televizemi, kterých se jako účinkující účastní většinou „podivný“ vzorek společnosti. Existence těchto reality show, zvláště pak ukazatele jejich sledovanosti, vypovídá něco o naší povaze, tedy povaze českého národa.

Výběr z televizních programů nabízených divákům se řídí především ekonomickými kritérii, je veden snahou po co největším zisku. Uskutečnění této snahy po co největším zisku přináší prospěch zejména televizním společnostem a státu. Vývoj ekonomického systému už není dle názoru E. Fromma určován otázkou: „Co je dobré pro člověka“, ale otázkou „Co je dobré pro rozvoj systému“. Snahou vývoje ekonomického systému bylo oslabit ostří tohoto konfliktu předstíráním, že co bylo dobré pro růst systému (nebo dokonce jediného koncernu), bylo dobré i pro lid. (Fromm, E., Mít či být, s.13.)

2.2 Dílčí závěr

Ve **druhé** části své práce jsem se zaměřila na společenské důsledky globalizace, které jsou podle dostupných zdrojů především v posilování nerovnoměrného sociálního a ekonomického rozvoje. To je zapříčiněno především tím, že firmy, jednotlivci, jejich prostřednictvím i lokality, města a státy mají rozdílnou schopnost aktivně se zapojit do globalizace. Dochází však také k přerozdělení moci a narůstání vlivu nadnárodních společností a světových finančních trhů na stát, mění se poměr sil mezi veřejným a soukromým sektorem.

V této části jsem také poukázala na pozitivní a negativní dopady globalizace na naši společnost. Mezi pozitivní dopady patří zejména snížení chudoby v Číně a Indii (během posledních 20-ti let), rozvoj komunikačních technologií, pokrok ve výzkumu a vývoji nových léků (má pozitivní dopad na prodloužení délky života a snížení kojenecké úmrtnosti). Negativní dopad globalizace je zejména v nemožnosti korigovat činnosti nadnárodních společností, dále díky rozvoji mediálních technologií dochází k oslabování společenských vztahů mezi lidmi, také ke zmasovění kulturního průmyslu. Globalizace tedy znamená nejen degeneraci národních kultur, ubývání vyčerpatelných

zdrojů nerostného bohatství, epidemie nebezpečných chorob, také dochází ke zvyšování nárůstu chudoby v nejchudších zemích světa.

Národy jsou dnes nuceny čelit spíše rizikům a nebezpečím než nepřítelům. Všude, kam se podíváme, vidíme instituce, které navenek vypadají stejně jako dříve a nesou stejná jména, ale uvnitř se už stávají čímsi jiným. Stále hovoříme o národě, rodině, práci, tradici, přírodě. Jako by tyto termíny byly úplně stejné jako v minulosti. Jenomže nejsou. Vnější „skořápka“ zůstává, ale vnitřek se změnil, a to téměř všude. Globalizace není pouhým průvodním, bezvýznamným jevem života. Je posunem v našich životních poměrech jako takových. Je to způsob, jakým dnes žijeme. (Giddens, A., Unikající svět. Globalizace mění náš život, s. 31.)

3. Globalizace v cestovním ruchu

Neodmyslitelným znakem globalizace je mezinárodní turistika a s ní pochopitelně spojený cestovní ruch. Miliony lidí na světě pravidelně anebo sezónně překračují hranice svého státu, dokonce i hranice několika států. Navazují kontakty, formální i neformální, dočasné, ale i trvalého charakteru. Desetitisíce lidí studují či pracují za hranicemi svého státu, nebo se alespoň seznamují s kulturou, sociálními vztahy a zvyky odlišných společností. Tento jev nemůže zůstat bez zpětného vlivu na společnost.

Jednou z mnoha oblastí, které zasáhla globalizace, je tedy cestovní ruch. Cestovní ruch je jedním z nejdůležitějších odvětví světové ekonomiky, jehož příjmy v roce 2000 činily 476 miliard amerických dolarů, ve kterém je zaměstnáno více než 10 % aktivního obyvatelstva světa, a které bylo po staletí doménou malých a středních podniků. (<http://www.cestovni-ruch.cz/>)

Zvyšování výnosů turistického průmyslu vyžaduje „polovojenskou“ organizaci zájezdů a vhodnou *přípravu zdroje turistických zážitků*. Jinak by nebylo možné přepravit jen v roce 1993 za jedinečnými zážitky po celém světě více než půl miliardy platících turistů. V roce 2010 by jich měla být již celá miliarda. (Keller, J., Abeceda prosperity, s. 142.)

Cílem turistického průmyslu není pouze *výroba jedinečných zážitků*, které jsou v dnešní době odstupňovány podle solventnosti klienta, ale také *výroba vzpomínek*. Turista nechce v navštíveném místě žít, chce mít na místo jen hezkou vzpomínku a kromě ní samozřejmě též „osvědčení“, že zde byl. Výroba těchto „osvědčení“ tvoří podstatnou část příjmů z turistického ruchu. Turista navštívená místa zároveň obdivuje, a zároveň vydírá, neboť stačí, aby byl jen s maličkostí nespokojen, a již hrozí, že příslušnou trasu svým přátelům příště nedoporučí. (Keller, J., *Abeceda prosperity*, s. 143.)

Cestovní ruch je mnohostranným odvětvím, které zahrnuje dopravu, ubytovací a stravovací služby, služby cestovních kanceláří a agentur, průvodcovské služby, informační systémy a další služby s cestovním ruchem spojené.

3.1 Racionalizace v cestovním ruchu

Nabídka i poptávka globálně, ve všech odvětvích hospodářství, spějí k racionalizaci. Nejinak je tomu v oblasti cestovního ruchu. Dochází zde k určitému rozporu, kdy rekreace je často chápána jako snaha uniknout nástrahám každodenního života i jeho racionalizaci.

Neracionalizovaný svět rekreace by měl být únikovou cestou z racionalizovaného světa, ve kterém žijeme. (<http://www.cestovni-ruch.cz/>) Během let byly i tyto únikové cesty racionalizovány a rekreace se stala další doménou racionalizace. Dynamika globalizace zvýhodňuje jednotlivé účastníky cestovního ruchu tím, že mají možnost volby, jakým způsobem a ve které zemi stráví svou dovolenou. Rozvoj dopravy, jehož výsledkem je zkracování času dopravy a vznik nových služeb, zkvalitňování a standardizace služeb, ale zejména strmý růst informačních médií, činí cestování stále atraktivnějším.

Globalizace je založena na racionalizaci, která má čtyři základní komponenty, jako jsou *efektivita*, *předpověditelnost*, *kvantifikace* a *kontrola*. Tyto komponenty respektují jak nabízející, což jsou v tomto případě producenti služeb cestovního ruchu,

tak i poptávající neboli účastníci cestovního ruchu. Účastníci cestovního ruchu dnes mají sklon vybírat si dovolené kratší, ale častější. Roste počet těch, kteří si za cíl své dovolené volí rychle přístupné cíle v témže časovém pásmu. Lidem jde spíše o čas než o peníze. (<http://www.cestovni-ruch.cz/>)

Globalizace však mění *podstatu nejen mezinárodního, ale i domácího cestovního ruchu*. Změny se týkají jak strany nabídky, tak strany poptávky. Stále více zemí a regionů se snaží čelit narůstajícím problémům spjatým s vývojem prostředí, zejména nepříznivým demografickým vývojem, růstem nezaměstnanosti a s nimi spojenými ekonomickými obtížemi.

Tradiční destinace čelí stále silnější konkurenci, což souvisí s tím, že pokračující proces globalizace propojuje cestovní ruch stále silněji se všemi oblastmi politiky, hospodářství a společnosti a vznikají nové destinace cestovního ruchu. Díky tomuto vzniku nových destinací tradiční destinace již nejsou natolik konkurenceschopné a atraktivní pro „rozmlsané“ klienty cestovních kanceláří, aby je dokázaly zaujmout v kontrastu s nově vytvořenými modernějšími destinacemi cestovního ruchu. Výhodu mají ty destinace, které jsou v něčem jedinečné, jejichž konkurenceschopnost je tudíž vyšší.

Negativní následek působení globalizačních tendencí spatřuji v tom, jak se *jednotlivé turistické destinace mění*. Míním tím jejich „tvář“, tedy architekturu, nabídku produktů, životní styl i kulturu místních obyvatel. Život v turistických destinacích je poznamenán silným prolínáním místních a nadnárodních vlivů, jehož výsledkem je proces *akulturace*. Silný tlak na racionalizaci a standardizaci ve všech odvětvích bohužel způsobuje to, že se některé destinace začínají podobat „jako vejce vejci“.

Globalizace má za následek také *uniformitu měst*, což je způsobeno zejména budováním stejně velkých a velkolepých sídel peněžních a pojišťovacích ústavů, budov nadnárodních firem, ale i ubytovacích zařízení, (která jsou si navzájem k nerozeznání), rychlých občerstvení, informačních center, obchodů (po celém světě se v těchto obchodech prodávají stejné suvenýry), čerpacích stanic, autobusů pro vyhlídkové a okružní cesty, půjčoven a jiných provozoven zapojených do řetězců v zájmu

zachování Corporate Identity. Turista pozná jen podle názvů, řeči místních obyvatel a jiných drobných symbolů, zda se nachází v britském Birminghamu, holandském Rotterdamu, americkém Millwaukee, případně kanadském Vancouveru atd. (<http://www.cestovni-ruch.cz/>)

Výsledkem racionalizace turistických destinací tedy je, že návštěvník jakékoliv metropole, pláže či horského kraje konzumuje v podstatě vždy totéž. Původní cíl turistiky - obohacování se novými zážitky - je technikou jejího provozování již dopředu vyloučen. Je to dáno také tím, že na obvyklých turistických trasách bylo už dávno vše domácí vytlačeno turisty. Ti se potkávají po celém světě, roztřídění do kategorií podle nároků na přepych a podle výše svého pojištění. (Keller, J., *Abeceda prosperity*, s. 143.)

Na druhé straně lze v uniformitě měst najít jisté plus pro turisty, spočívající v tom, že lidé navštěvují určité destinace, používají dopravní prostředky, pobývají v hotelech, jí v restauracích, využívají různých služeb, které jsou stejné jako ty, na něž jsou zvyklí doma. Volí pobyt v předem určených zařízeních, aniž by podstoupili riziko nepředvídatelnosti spojené se životem obyvatel v destinacích cestovního ruchu. Mezinárodně uznávané standardy jsou stále používanější a známější. Turisté jsou stále více zbavováni svého strachu z pobytu v cizím, jim neznámém prostředí. Je to právě riziko nepředvídatelnosti, které velmi významně snižují nadnárodní společnosti a různé obchodní řetězce, včetně řetězců franšizingových (například McDonald). Důraz je kladen na značku (firmy, produktů) a Corporate Identity.

3.2 Globalizace hotelových služeb

Mezinárodní řetězce dnes zaujímají výsadní postavení na trhu hotelnictví. Dosáhly významného stupně racionalizace produkce vlivem využití nové techniky a technologií, včetně počítačové technologie a zdokonalováním rezervačním systémů. Disponují velkým marketingovým a organizačním potenciálem. Některé vykazují vysokou dynamiku růstu, expandují na nové trhy, zvyšují počty hotelů a kapacitu lůžek. Hotelové řetězce podrobně určují standardy vybavení a zařízení podle zařazení hotelů do příslušné třídy, určují pracovní postupy atd. Uplatňují strategii hosta,

kteřá se zaměřuje především na kvalitu hotelových služeb a s tím související spokojenost zákazníka.

Jako reakce na vývoj poptávky vznikají pokoje pro manažery, pokoje speciálně určené ženám manažerkám, pokoje pro kuřáky, pokoje s možnostmi vlastní přípravy jídel, rozvíjí se prázdninové hoteliérství (wellness, fitness a jiné), meeting industry a další činnosti. K největším hotelovým společnostem na světě se řadí Pendant Corp., Bass Hotels and Resort, Marriot International, Choise Hotels Internationals, Best Western International aj. (<http://www.cestovni-ruch.cz/>)

Řada společností hledá stále nové investiční příležitosti zejména na evropském trhu, aby jejich vložený kapitál byl co nejlépe zhodnocen. Proto investují také do velkých hotelových řetězců. Za těmito společnostmi stojí většinou velcí investoři, banky, pojišťovny a penzijní fondy. Na druhou stranu samostatné hotely disponují často lepším know – how, jsou flexibilnější, dokáží se rychleji přizpůsobit změněným tržním podmínkám. Jejich slabou stránkou je, že lidé nemohou v předstihu při plánování své dovolené odhadnout, jaký standard ubytování a služeb jim mohou tyto hotely poskytnout. Tím se snižuje jejich konkurenční síla.

Vlády jednotlivých států, případně národní federace, asociace aj. se snaží tyto malé a střední hotely chránit tím, že stanovují jednotlivé standardy vybavení a rozsahu služeb – klasifikaci. K tomu, aby úspěšně čelily silné konkurenci, budou nuceny dříve či později spolu vzájemně kooperovat, případně se napojit na marketingové organizace nebo začlenit do „franšízingových sítí“.

3.3 Globalizace ve stravování

V oblasti stravovacích služeb roste celosvětově počet rychloobslužných restaurací, jako jsou McDonald, Quick Service Restaurants (KFC, Pizza Hut). Také tyto restaurace, vyznačující se dobře vybudovanými logistickými toky, nabízejí efektivnost, předvídatelnost, kalkulaci času a kontrolu. Jídlo a služby jsou snadno kvalifikovány a z kalkulovány, kalkuluje se i čas. Stejný produkt lze získat kdekoli na světě. Hosta nikde nečeká žádné překvapení. Lidé nabízející produkty, ale i hosté jsou stále

kontrolování. Využitím psychologických znalostí usměrňují podniky jak způsob konzumace, tak dobu konzumace. Rychloobslužné restaurace vytlačují ze svých pozic tradiční jídla, spolupodílejí se na změně gastronomických zvyklostí místních obyvatel.

Rozvoj nových technologií, produktů Convenience, průnik etnických kuchyní, ale i hygienické normy ovlivňují změnu výživy a stravovacích zvyklostí v mnoha zemích světa. Na trhu tzv. účelového stravování zaujímají silné postavení velké cateringové firmy. Sílu jejich průniku na nové trhy umocňují stále přísnější hygienická pravidla, jejichž dodržování vytlačuje z pozic malé a středně velké podniky. Zejména nemocniční a závodní stravování se stává doménou několika cateringových firem (Sodexo, Eurest, Aramark). Tyto firmy propagují nový trend, tzv. „štíhlou kuchyní“, kdy host v prostředí výdejních a prodejních systémů musí být stále aktivnější. (<http://www.cestovni-ruch.cz/>)

3.4 Globalizace dopravních sítí

Také dopravní sítě se globalizují. Nejvíce globalizovaná je letecká doprava. Cestování autobusy patří po letecké dopravě k nejvíce využívané dopravě. Evropou křížují autobusy Eurolines, Amerikou Grey Hound. Jejich vzhled, rozměry, vybavení i poskytované služby se liší od autobusů jiných společností minimálně.

Se silniční dopravou souvisí sítě servisů, čerpacích stanic i autopůjčoven. Mezi nejznámější autopůjčovny patří AVIS a HERTZ. Jejich služby jsou standardizovány a nabídka se stále inovuje. Také zde, stejně tak jako u sítě servisů, čerpacích stanic renomovaných značek, zákazník předem ví, jakou může očekávat službu a jakou kvalitou se služba vyznačuje.

3.5 Dílčí závěr

Nelze si nevšimnout změn, které v dnešním světě kolem nás ovlivňuje globalizace. To platí samozřejmě i pro oblast cestovního ruchu, jehož problematiku jsem se snažila ve **třetí části** vystihnout. Neodmyslitelným znakem globalizace je mezinárodní turistika, ze které těží cestovní ruch, který je jedním z nejdůležitějších

odvětví světové ekonomiky. V této části jsem se také zaměřila na racionalizaci v cestovním ruchu, pojmenování jejích komponentů, naznačení toho kam racionalizace či neracionalizace v cestovním ruchu spěje a v rámci racionalizace se snažila také vyjádřit výhody a nevýhody globalizace v cestovním ruchu.

Globalizace působí na všechny oblasti cestovního ruchu. Ve své práci jsem se však zaměřila především na oblast hotelových služeb, stravování a dopravní sítě atd. V těchto vyjmenovaných oblastech globalizace působí, jen průvodní znaky se od sebe částečně liší. Na jedné straně je pro zákazníka dobré, že ví, co může očekávat, na straně druhé se však může stát, že mu začnou jednotlivé destinace, kde bude trávit svoji dovolenou, splývat v jedno. Skoro v každém větším městě najde člověk McDonald, stejně vypadající informační centra, banky, pojišťovny atd. Možná je to dobré pro orientaci, ale málokde nás něco překvapí.

Závěr

V závěru této práce bych chtěla zdůraznit, že globalizace skutečně prostupuje veškeré sféry našeho denního života a mění jej. Týká se *vývoje technologií* a s nimi souvisejícího rozvoje veškeré techniky, která pochopitelně ovlivňuje náš život a mění jej, protože spolu již tolik nekomunikujeme jako dříve. Máme „po ruce“ počítač a stačí poslat „email“, popřípadě sms místo dopisu či přání.

Na druhé straně nám nové moderní technologie usnadňují život v tom smyslu, že nemusíme kvůli uskutečnění bankovních operací „běžet“ do bankovního ústavu, ale pěkně v „klidu domova“ zadat veškeré příkazy k účtu a šetříme tímto způsobem svůj čas. Tento čas pak můžeme věnovat rodině, sportu či jiným způsobům trávení volného času.

Globalizace mimo jiné zasáhla i *nejchudší země světa*, kde na jedné straně díky působení nadnárodních společností dochází k prohlubování chudoby, ale na straně druhé se zde díky vývoji léků a vakcín prodloužila délka života a snížila kojenecká úmrtnost. Řada mezinárodních organizací se snaží upozorňovat na alarmující životní podmínky v jednotlivých částech světa a získat finanční prostředky ke zlepšení situace těchto osob.

Rozvoj globalizace s sebou dále přinesl „*zmasovění*“ kultury. Při výběru televizních pořadů už není brán ohled na diváka, ale především na ekonomická kritéria, televizní stanice jsou hnány snahou po co největším zisku.

Také v rámci globalizace došlo k úbytku vyčerpatelných zdrojů nerostných surovin (jako je například ropa), kvůli kterým se v dnešní době dle mého názoru vedou i válečné konflikty.

Globalizace prostě zasahuje do spousty oblastí. Jednou z nich je například i cestovní ruch, na který jsem se blíže zaměřila ve třetí části své práce. Díky globalizaci je v oblasti cestovního ruchu vše stále více propojenější a jednotlivé destinace cestovního ruchu se začínají podobat jako „vejce vejci“. Na stranu druhou zákazník ví, co může očekávat, takže nic jej nepřekvapí.

O globalizaci už toho byla napsána spousta a mnozí autoři na ni pohlíželi z různých úhlů pohledu. Já jsem se ve své práci zaměřila ve vybraných dílech Anthonyho Giddense na působení globalizace zejména na „tradiční rodinu“, demokracii, tradice a kritiku různých oblastí našeho každodenního života v éře globalizace.

Na problematiku globalizace jsem se snažila nahlédnout na základě různých materiálů a nemohu než konstatovat, že globalizace výrazně zasahuje do našich životů. V mé práci se tedy nezmiňuji o tom, že globalizace nemění náš život, ale právě naopak. Někdo chápe globalizaci jako problém či hrozbu, ale někdo naopak jako tzv. „hnací motor“, který „tlačí“ populaci kupředu. Globalizaci se tedy nevyhneme tím, že budeme společnost izolovat, není to ani technicky možné. Informační a komunikační technologie znemožnila jakoukoliv izolaci, regionalizaci, jakoukoliv „železnou oponu“. Informace se díky internetu a satelitům šíří online, stejně tak i peníze. Pokud tedy chceme řešit hlavní problémy globalizace, musíme vidět a vědět, jaké dopady mají konkrétní rozhodnutí mezinárodních organizací (tzv. „vyšších institucí“) pro konkrétní zemi, region či obec. Musíme vidět i vědět, jaký je ekologický, sociální i ekonomický rozměr problému a jaké jsou dopady na možnost dalšího rozvoje dotyčné země.

Resumé

V **První části** práce vysvětluji pojem globalizace jako nezvratitelný proces, prostupující všechny sféry života naší společnosti probíhající v několika rovinách jako globalizace oficiální (volný pohyb kapitálu, volný přístup k trhům, masová kultura a produkce i spotřeba). Dále jsem se zaměřila na historický vývoj globalizace, související zejména se vznikem jednotného trhu, který podnítil rozvoj průmyslu, obchodu, dopravy, tvorbou a vývozem kapitálu a současnost. Globalizace ve které došlo například k vytvoření nadnárodních organizací, mezinárodního finančního systému, virtuální ekonomiky. Snažila jsem se také nastínit různé pohledy na globalizaci z hledisek vědních disciplín, zejména globalistky a rezolutiky.

Ve **druhé části** jsem se věnovala společenským důsledkům globalizace, způsobenými zejména umocňováním nerovnoměrného sociálního a ekonomického rozvoje vyplývajícího z toho, že firmy, jednotlivci, jejich prostřednictvím i lokality, města a státy mají rozdílnou sílu a schopnosti aktivně se zapojit do globalizace. Dochází k přerozdělení moci, roste vliv nadnárodních společností a světových finančních trhů na stát a mění se poměr sil mezi veřejným a soukromým sektorem.

Také jsem se ve druhé části zaměřila na její pozitivní a negativní dopady na naši společnost. Mezi pozitivní působení globalizace patří zejména snížení chudoby v Číně a Indii, dále pozitivní dopad na rozvoj komunikačních technologií, dále díky pokroku ve výzkumu a vývoji nových léků pozitivní dopad na prodloužení délky života. Negativní dopad globalizace spočívá zejména v nemožnosti korigování činností nadnárodních společností, díky jejichž činnosti dochází k rozvracení konstrukce sociálního státu. Rozvoj mediálních technologií má negativní dopad na mezilidské vztahy. Dochází také k narůstání světové chudoby, ropa je nedostatkové zboží, mizejí kultury, objevují se nové nemoci, kulturní průmysl zmasověl.

Ve **třetí části** jsem se zaměřila na globalizaci v cestovním ruchu, neboť cestovní ruch je jedním z nejdůležitějších odvětví světové ekonomiky. Globalizace je neodmyslitelně spojena s mezinárodní turistikou. Dále pak na její výhody, nevýhody a oblasti s cestovním ruchem související, jako je například racionalizace, trh hotelnictví, stravování, dopravní sítě atd.

V celé práci jsem se snažila vyjádřit pojetí globalizace v dílech Anthonyho Giddense v publikacích: Unikající svět. Globalizace mění náš život a Důsledky modernity, v nichž se autor zaměřuje na různé aspekty globalizace, jako jsou proměny tradiční rodiny, světová kapitalistická ekonomika, demokracie, či rozpad tradic, které jsou podle něj stejně spíše uměle vytvořené a dodržované než tradiční a v neposlední řadě nahlíží na různá rizika, spojená s naším „fungováním“ v době globalizace.

Anotace

Práce Globalizace mění náš život postihuje co nejširší charakteristiky tohoto tématu. Za cíl této práce jsem si vytkla poukázat na některé vývojové směry globalizace, dále její přínos i negativní stránky pro naši společnost, historii a současnost globalizace. Dále potom na působení globalizace v oblasti cestovního ruchu a oblastech úzce propojených s cestovním ruchem a v neposlední řadě na některé hlavní myšlenky ve vybraných dílech Anthonyho Giddense zaměřené zejména na sociální kritiku globalizace nahlíženou z různých hledisek. Nemohu než souhlasit s výše zmíněným autorem, neboť globalizace skutečně mění náš život.

Klíčová slova : pojem globalizace, historický vývoj a příčiny globalizace, důsledky globalizace, pozitivní a negativní důsledky globalizace, globalizace v cestovním ruchu, modernita, nadnárodní společnosti, technologie, světová chudoba, kultura, nemoci, globalizace v dílech Antonyho Giddense, kapitalismus, industrialismus, demokracie, rodina, tradice, světová kapitalistická ekonomika.

Annotation

This Bachelor's theses titled "Globalization Reshaping our Lives" covers wide-ranging characteristics of this theme. My object was to point out the evolutionary trends of globalization as well as the positive and negative sides of the globalization for our society, the history and nowadays of globalization. I focused also on the globalization effects on tourism and referred to the selected ideas of Antony Giddens's literary works, which concentrates on the social critique with different approaches to the problem. I have to agree with above mentioned author, that Globalization is really reshaping our lives.

Keywords: globalization, historical development, causes and effects of the globalization, positive and negative effects of the globalization, globalization in tourism, modernness, the supranational company, technology, world poverty, culture, illness, globalization in literary works of Anthony Giddens, capitalism, industrialism, family, tradition, the world capitalistic economics.

Literatura a prameny:

1. FROMM, E. *Mít nebo být*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1992: 170 s. ISBN 80-206-0181-3.
2. FÜRST, M. *Filozofie*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1994: 171 s. ISBN 80-7168-161-x.
3. GIDDENS, A. *Důsledky modernity*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, 200 s. ISBN 80-86429-15-6.
4. GIDDENS, A. *Unikající svět. Jak globalizace mění náš život*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. 135 s. ISBN 80-85850-91-5.
5. KELLER, J. *Abeceda prosperity*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1997. 160 s. ISBN 80-85765-98-5.
6. MÜHLPACHR, P. *Problémy současné společnosti*, IMS: Brno, 2004: 82 s.
7. KAPUSCINSKY, R.: *Co se stalo, není správně čteno*. HN 2.11.2001, příloha Víkend s.4-10
8. LIDÉ A ZEMĚ, *Lidé a mizející kultury*. ročník 52, 08/2003, 98.s.
9. NATIONAL GEOGRAPHIC, *Města*, listopad 2002, 160 s.
10. URL: <<http://www.cestovni-ruch.cz/>>[cit. 2006-03-10]
11. URL: <<http://www.cestovni-ruch.cz/skolstvi/globalizace.php>>[cit. 2006-03-08]
12. URL: <<http://forum.chronomag.cz/viewtopic.php?pid=5922>>[cit. 2006-03-10]
13. URL: <<http://www.lidovky.cz/>> [cit.2006-02-08]
14. URL: <<http://www.mesec.cz/clanky/jste-chudi-nebo-bohati/>> [cit.2006-03-09]

15. URL: < http://sop.revoluce.info/_pdf/rm/RM11.pdf> [cit.2006-03-09]

16. URL: < <http://st.vse.cz/~XBAZL03/G6.HTM>> [cit.2005-11-05]

17. URL: < <http://www.zpravodajstvi.ecn.cz/>> [cit.2005-11-04]